

В сърцето на токовището

През майските утрини в уханната на смола планинска зора се чува гласът на горския трубадур – глухаря. Той така силно се отдава на своето пеене, така енергично токува, че в тези мигове оглушава.

Глухарят (*Tetrao urogallus*) е птица от семейство Фазанови. Среща се и в България – обитава най-старите иглолистни гори. Като дългоживещ вид със специфични изисквания към местообитанието си, присъствието на глухаря се смята за индикатор за запазен естествен вид на горите и е критерий за добро биологично разнообразие. Горите в Родопите, включително териториите на горските и ловните стопанства в състава на ЮЦДП – Смолян, са с най-голям запас от глухари в страната. Всички дейности, свързани със стопанисването на горите в близост до токовищата, са съобразени с брачния период на вида.

Един от най-впечатляващите аспекти от биологията на глухарите е размножаването им. Брачните игри започват още в края на февру-

ари и се извършват на едни и същи места години наред. Тези места се наричат токовища. През брачния период глухарите заемат позиции на едно или няколко дървета, които използват всяка нощ, и оттам започват да токуват няколко часа преди изгрев слънце. На едно токовище обикновено се събират по няколко мъжки. Песента им се състои от три части (чукане, плюкане и брусене) с обща продължителност около 6 секунди. При тихо време тя се чува на разстояние до около 300 метра. Женските гнездят през април – май в близост до токовищата, като гнездото е разположено на земята, често до повалено дърво или в основата на някой дънер. Снасят от 4 до 16 жълтеникави яйца, наситени с кафяви петънца.

Голямо предизвикателство бе за мен заснемането на тази уникална птица. Правя опити от няколко години и доста пъти имах възможността да доближа глухар на идеална дистанция за снимане. Но за-

почнеше ли да се развиделява и да имам шанс да снимам, мъжкарят просто отлиташе. Въпреки това аз се амбицирах още повече, копнежът ми да заснема мъжки глухар така, както аз желая, стана по-силен. И така до тази година.

Отидох в края на април в ДЛС „Борово“, което е към ЮЦДП – Смолян. Още не свалил багажа от колата, се запътих към място, където при приближаването ми се бе мернала мечка, за да направя опит да я улова в по-избистрен кадър. Мечката не се появи, но пък имах късмета да заснема няколко сръндака, сърни и диви свине. Вечерта, по време на вкусната родопска вечеря, приготвена от Гюлян Амзова, с директора на Стопанството инж. Пламен Джиханов и отговорника по лова Сабайдин Амзов се уговорихме кое токовище да посетим на другия ден. Сутринта станахме около 3:30 часа. Към 04:00 ч. тръгнахме към токовището. Времето беше много лошо. Валеше дъжд и духаше изключително силен вятър.

Когато спряхме колата в близост до билото, беше паднала и мъгла. Тръгнахме по стръмната пътека право нагоре към токовището. По това време в гората цари пълен мрак, не виждаш почти нищо. Но тръпката те води напред и нагоре. Вървиш в тъмнината и се ослушваш с надеждата да чуеш неговата песен. Тя е много разпознаваема за хората с опит. Песента на глухаря е неповторима и се чува отдалеч. По нея тръгваш много предпазливо и внимателно, за да го доближиш. Обикновено е кацнал на някой клон на бял бор или смърч, по-рядко на бук. Успееш ли да разбереш на кое точно дърво е застанал мъжкарят, се отправяш към него особено деликатно. Стриктно и строго спазваш указанията на опитния водач и го следваш неотлъчно. Обикновено осъществяваш до три крачки. Може да стъпваш само в една от трите фази на пеене на глухаря. Една грешна стъпка и всичко се проваля. След като наближиш дивеча достатъчно, се прикриваш умело край някое дърво. Трябва да си максимално скрит, защото развиделяването ти поднася следващото предизвикателство – да останеш незабелязан от глухаря и женските около него. Той има много остро и зорко зрение. Забелязва

всяко движение. Познава безпогрешно токовището си и забелязва всяка промяна в него или чуждо присъствие. Затаяваш дъх и чакаш точния момент. Когато той настъпи, имаш редкия шанс да заснемеш. Ако късметът е с теб, това се случва! Този път бях късметлия – заснех го! Няколко кадъра и той отлетя... Бях толкова щастлив и удовлетворен, че след толкова време на упоритост и постоянство успях да сбъдна желанието си. За това случване благодаря, разбира се, и на опита и уменията на водача ми Сабайдин Амзов.

Внезапно се чу „почукване“ от друг глухар. Затаихме дъх и се заслушахме. Той се обади пак и пак... Точно над нас, на около 50-ина метра, започна да пее и токува друг мъжкар. Видяхме го много бързо и успях да заснема и него, на хубава светлина и в цяла поредица кадри. Слънцето беше изгряло и озаряваше по неповторим начин птицата. Виждаха се всички нюанси в оперението на едрият мъжкар. Неописуемо чувство!

На следващата сутрин с друг ловен и опитен водач – Джамали Асанов, се отправихме към друго токовище в най-високия участък на Стопанството, на над 2000 м надморска височина. Беше -1 градуса,

но се усещаше като -7. Духаше ураганен вятър, сваляше качулките на якетата ни. Условията бяха много сурови, но не се отказахме. За около два часа успяхме да видим 3 мъжки и няколко женски. Заснех един в замръзналите хвойни на земята. Беше вълшебно – глухарят токува на земята в хвойните, а зад него зеленееят клоните на смърчовите. Имах редкия късмет да го снимам и в полет. Не съм си и мечтал да снимам как излита глухар... На тръгване заснех и една женска. На следващия ден улових в обектива женска на разстояние само 16 метра от нас... Повече от 20 минути запечатвах красотата ѝ в снимки. Глухарката е по-потайна и по-трудна за заснемане дори от глухаря. Но когато човек не се отказва и е добре подготвен, късметът го спохожда.

Благодарност за успеха дължа и на ловния екип на ДЛС „Борово“ към ЮЦДП – Смолян, както и на директора на предприятието инж. Здравко Бакалов.

Глухарят е категоризиран като застрашен вид птица в Червената книга на Република България. Нека го пазим и съхраняваме за идните поколения! Тези птици са редки, необикновени, удивителни!

Инж. Цветомир ЦОЛОВ
Снимки: авторът

